

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ FAALİYETLERİ SIRASINDA KAMU KURUMLARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU*

Arş. Gör. Hakan YAZARKAN**

ÖZET

Muhasebe meslek mensupları toplumun çeşitli kesimleriyle etkileşim içerisindedirler. Bu sebeple meslek hayatında çok sayıda problemle karşılaşmaktadırlar. Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının kamu kurumlarıyla olan faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunları tespit etmektir. Bunun için 34 maddeden oluşan anket soruları İzmir ve Erzurum il merkezlerinde faaliyet gösteren 114 meslek mensubuna uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analizler kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre muhasebecilerin; memurların bilgi eksikliği, bürokratik ve yasal konularda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Muhasebecilik mesleği, Muhasebe meslek mensubu, Muhasebecilerin sorunları

AN EMPIRICAL RESEARCH ABOUT THE PROBLEMS OF ACCOUNTING PROFESSION STAFFS IN THE COURSE OF THEIR ACTIVITIES AT THE GOVERNMENT AGENCIES

ABSTRACT

Accounting profession staffs are in interactions with different sides of society. Because of this, they face with numerous problems in their professional career. The aim of this research is to determine the problems of accounting profession staffs in their activities with government agencies. For this purpose, a poll consisting of 34 items was administered to 114 accounting profession staffs who have operations in İzmir and Erzurum province centers. Statistical analyses were used while assessing the data. According to the results taken from research it is defined that accountants have problems because of civil servant's lack of knowledge, bureaucratic and legal cases. Solutions are suggested about these problems at the conclusion part of research.

Key words: Accounting profession, Accounting profession staf, The problems of accountants

* Atatürk Üniversitesi İİBF, rkarci@atauni.edu.tr

** Atatürk Üniversitesi Oltu MYO, hyazarkan@atauni.edu.tr

1. GİRİŞ

Muhasebe evrensel anlamda işletmenin dili olarak tanımlanmaktadır. Sayılar ile ölçme disiplinlerinden biri olan muhasebe, sermayeyi, borcu, alacağı, ciroyu, maliyeti, yatırımları, karı, zararı ve daha birçok veriyi “bilimsel” esaslara göre ölçer, zamanlar ve kendi özel teknikleriyle kayda geçirdikten sonra bunları yararlı ve anlaşılır bir şekilde ilgililere sunar. Muhasebecilik, çok uzun bir geçmişe dayanan, üstlendiği fonksiyonlarla tarih boyunca ticaret hayatına yön veren, dolayısıyla sosyal hayata da etki eden, gerek işletme, gerek toplum ve gerekse devlet açısından büyük önem arz eden bir meslektir. Buna karşın 1989’a kadar eli kalem tutan, ilköğretim mezunu dahi olmayan herkesin yapabildiği bir meslek olmaktan kurtulamamıştır.

Muhasebecilik ülkemizde 90’lı yılların başından itibaren yasayla tanımlanmış bir meslek haline gelmiştir. Şöyle ki; 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu 13 Haziran 1989’da, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26 Aralık 1992’de çıkmıştır. Dolayısıyla ülkemizde muhasebecilik mesleği yaklaşık olarak 22 yıllık bir geçmişe sahiptir. (Özbirecikli, 2009,81) Bu kanunla birlikte, ülkemizde muhasebe meslek mensupları da yasal bir kimlik kazanmışlardır. Kanun başta, meslek mensuplarını, Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) şeklinde üç grupta tanımlamış, 2008 yılında yapılan değişiklikle SM ibaresi kanundan çıkarılmıştır. 3568 Sayılı Kanununun 2. Maddesi A fıkrasında SMMM’lerin yapması gereken işler şöyle belirtilmiştir;

Gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin,

- a. Genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak, bilanço, kar-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak.
- b. Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak.
- c. Yukarıda yazılı olan konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak. (3568 Sayılı Kanun, 1989)

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında muhasebenin, dolayısıyla muhasebecinin önemi ve buna paralel olarak da sorumlulukları artmıştır. Bu yüzden günümüzde muhasebeden yararlanan kişi ve kurumların muhasebeciden beklentileri de artmıştır. Yukarıda belirtilen işlere ek olarak SMMM’lerin yaptıkları faaliyetlerden bazıları şunlardır;

- Kişi ve kuruluşlar adına vergi daireleri ile uzlaşma işlemlerini gerçekleştirmek, özel kurumların Sosyal Güvenlik Kurumu ile ilişkilerini düzenlemek
- Vergi, fon, gecikme faizi ve cezalar hakkındaki uyuşmazlık işlerini çözümlmek
- Vergi İdare Mahkemeleri ve adli yargıda, sermaye artırım ve bankalara sunulan bilançoların incelenmesi vb. konularda mükelleflerine yardımcı olmak

- Kamu kurumları ile teşebbüs ve işletme sahipleri arasında hakemlik yapmak (Bayırdar, 2010, 3)
- Yönetim danışmanlığı yapmak (Yükçü ve Tektüfekçi, 2001, 17)

SMMM'ler belirtilen görevleri yerine getirirken, işletme sahipleriyle, vergi dairelerinin personeliyle, Sosyal Güvenlik Kurumu personeliyle, bağlı olduğu meslek kuruluşlarıyla ve meslektaşlarıyla sürekli etkileşim halinde olmak durumundadırlar. Bu sebeple muhasebeciler mükellefler ile vergi dairesi, çalışanlar, ortaklar ve işletmeden çıkar bekleyen ilgililer arasında dengeyi sağlamaktadır. Yani meslek mensupları işletme ile devlet arasında köprü görevi üstlenmişlerdir. Bu onların kamu sorumluluğu yüklediğini göstermektedir (Güvemli, 2001, 35)

Görevleri gereği sürekli bir etkileşim içerisinde olmak zorunda kaldıkları kişi ve kurumların bu derece çeşitli ve çok sayıda olması, muhasebecilerin iş hayatında karşılaştıkları sorunların da sayısını ve çeşitliliğini artırmaktadır. Mükelleflerle ilgili sorunlar, odalarla ilgili sorunlar, çalışanlarla ilgili sorunlar, mevzuatla ilgili sorunlar, kamu kurumlarıyla olan sorunlar SMMM'lerin faaliyetleri sırasında sürekli taraf oldukları problemlerden sadece birkaçıdır. Meslek mensuplarının, muhasebe uygulamalarına ve mesleki hizmetlerinin gelişimine ilişkin çok sayıda sorunu ve bunların çözümüne yönelik beklentileri vardır. Ülkemizde muhasebecilerin bilgi birikimlerinden tam olarak yararlanılmamaktadır. Bu durumu tersine çevirmek için, muhasebecilerin sorunlarına duyarlı olmak, ilişkide buldukları başlıca kesimlerden olan beklentilerini araştırmak gerekmektedir. (Uzay ve Tanç, 2004, 96)

Muhasebecilerin iş hayatında karşılaştıkları sorunların tamamına yönelik bir çalışma, konunun ayrıntısıyla incelenmesini kısıtlayacağından, bu araştırmaya sadece kamu kurumlarında karşıla-

şılan sorunlar konu edilmiştir. Araştırmada, SM ve SMMM'lerin çalışma hayatında devlet dairelerinde karşılaştıkları problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın uygulama bölümünde SM-SMMM'ler üzerinde yapılan bir alan çalışmasının bulguları yer almaktadır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise, elde edilen sonuçlara ve çözüm önerilerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2. LİTERATÜR

Muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunlar çeşitlilik arz etmektedir ve bunların her biri ayrı ayrı incelenecek kadar kapsamlıdır. Bununla birlikte konuyla ilgili yapılan literatür taramasında, araştırmacıların çoğunun muhasebecilerin sorunlarına genel bir perspektiften baktıkları görülmüştür. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

- Özulucan, Bengü ve Özdemir (2010), Türkiye genelindeki muhasebe meslek mensuplarının güncel sorunlarını, uygulamada karşılaştıkları yetersizlikleri ve meslek odalarından beklentilerini unvanlar ve mesleki deneyim süreleri yönünden incelemişlerdir. Araştırmada belirlenen sorunlar arasında; mükellefler ile ilgili, meslek odaları ile ilgili, ve uygulamada meslek mensuplarına bakış açısı ile ilgili sorunlar yer almaktadır.
- Doğan ve Özulucan (2004), meslek mensuplarının mükellef, mevzuat, personel, ücret, tek düzen muhasebe sistemi, staj gibi çeşitli konularda karşılaştıkları mesleki sorunları araştırmışlar ve ücretlerin tahsili, yetişmiş personel tedariki, mevzuat karmaşıklığı ve mükelleflerin yaklaşımı gibi konularda sorun yaşadığı sonucuna varmışlardır.
- Kalaycı ve Tekşen (2006), Isparta il merkezinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin meslekleriyle ilgili genel bir değerlendirme yapmışlar ve mev-

cut sorunları tespit etmişlerdir. Araştırma kapsamında 52 adet muhasebeciye anket uygulanmış ve meslekte iş yükünün çok fazla olduğu, kanunlarda yapılan değişikliklerin takip edilemediği, muhasebeci ücretlerinin azlığı ve tahsilat sorunu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

- Tetik, Kınay ve Ciğer (2008), Antalya ilindeki muhasebe meslek mensuplarına yönelik durum analizi ve beklentilerini saptamaya dönük bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada Antalya il merkezi ve ilçelerinde faaliyet gösteren 121 SM ve SMMM'ye anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre muhasebecilerin sorunları önem sırasına göre; mükelleflerden istenilen ücretin tahsil edilememesi, eğitilmiş eleman bulmada yaşanan problemler ve haksız rekabet sorunları şeklinde tespit edilmiştir.
- Uzay ve Tanç (2004), muhasebecilerin sorunları ile mükelleflerden, Maliye Bakanlığı'ndan ve meslek örgütlerinden beklentilerini Kayseri ve Nevşehir illerinde faaliyet gösteren 122 muhasebeciye uyguladıkları anket vasıtasıyla araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda ankete katılan muhasebecilerin başlıca, muhasebe ücretlerini tahsil edememe, geleceğe güvensizlik, haksız rekabet, yoğun iş yükü ve sık sık değişen mevzuatı izleyememe gibi sorunlarının olduğu tespit edilmiştir.
- Özyürek (2009), Türkiye'de muhasebe ve muhasebe mesleğinin tarihi, muhasebecilerin iş tatmini, beklentileri ve karşılaştıkları sorunları konu alan tezinde muhasebecilerin; muhasebeci ücretlerini tahsil etme, vergi kanunlarında yaşanan yoğun değişimin takibi, çok unvanlılık, haksız rekabet, mevzuat yoğunluğu, mesleki eğitimlerin yetersizliği gibi konularda sorun yaşadıklarını tespit etmiştir.

- Yereli (2006), muhasebecilerin mesleki profili, sorunları ve çözüm önerileri konusunda Türkiye'deki SM ve SMMM'lere anket uygulamıştır. Anket sonuçlarından elde edilen bulgulara göre muhasebeciler başlıca, yetmişmiş personel, mesleki eğitim, yoğun iş yükü, ücretlerin tahsili, bürokratik yük ve insan ilişkileri konularında sorun yaşamaktadırlar.

3. AMPİRİK ARAŞTIRMA

Bu kısımda İzmir ve Erzurum il merkezlerinde muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarının devlet dairelerinde karşılaştıkları sorunların belirlenmesine yönelik ampirik araştırmaya ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

SM ve SMMM'ler görevleri gereği kamu dairelerinden bazılarıyla sürekli iç içedir. Vergi dairesi veya maliye gibi birimlerle, defterlerini tuttukları mükelleflerin arasında bir köprü vazifesi yapan muhasebeciler bu dairelerde yaptıkları işlemler sırasında zaman zaman bir takım engeller veya problemlerle karşılaşmaktadırlar. SM-SMMM'lerin onlarca mükellefi olabileceği ve bu mükelleflerden her biri için benzer kamu dairelerinde benzer işlemleri yapacağı düşünülürse problemlerin mümkün olduğunca azaltılması gereği daha iyi anlaşılacaktır.

SM-SMMM'lerin iş hayatında yaşadıkları sorunları ortaya koymak üzere çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların birçoğunun ortak özelliği ise meslek mensuplarının sorunlarını genel bir çerçeveden ele almalarıdır. Çok farklı konularda ortaya çıkan sorunların bir arada araştırılması, bu sorunların ayrıntısıyla ortaya konulmasını kısıtlamaktadır. Muhasebecilerin mesleklerini icra ederken karşılaştıkları problemlerin gruplandırılarak (ör; kamu kurumlarıyla yaşanan sorunlar, mükelleflerle yaşanan sorunlar, muhasebe sistemi ve uygulamalarından kaynaklanan sorunlar gibi) ayrı ayrı incelenmesinin il-

gili taraflar açısından daha fazla yararlı olacağı düşünülebilir. Buradan hareketle, araştırmada SM-SMMM'lerin devlet dairelerinde yaşadıkları zorluk ve problemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilecek sonuçlar ışığında SM-SMMM'lerin kamu dairelerindeki hangi işlemleri sırasında hangi sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca ülkenin doğusundaki bir ille (Erzurum), batısındaki bir ilde (İzmir) faaliyet gösteren SM-SMMM'lerin devlet dairelerinde yaşadıkları sorunlar bakımından benzerlik ve farklılıklar olup olmadığı incelenmiştir. Böylece kamu kuruluşlarının ilgili birimlerine mesleğin daha etkin sürdürülmesine yardımcı olabilecekleri öneriler sunulması hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Araştırmanın ana kütesini İzmir ve Erzurum il merkezlerinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmada tam sayım yöntemi kullanılmış, gönüllülük ilkesi esas alınmıştır. İzmir ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren SM-SMMM'lerin toplam sayısı 5254'tür. Bu bilgiye İzmir ve Erzurum Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odalarından ulaşılmıştır. Yine bu odalardan muhasebecilerin e-mail adreslerine ulaşılmış ve anket formu e-mail yoluyla SM-SMMM'lere gönderilmiştir. Bir ay içinde cevaplanıp geri gönderilen ve analize uygun olan 114 adedi analiz edilmiştir.

3.3. Ön Çalışma

Araştırma için kesin anket formu hazırlanıp veri toplanmasına geçilmeden önce İzmir ve Erzurum'da faaliyet gösteren 12 SM-SMMM ile yüz yüze görüşülmüş ve onların katkılarıyla anket soruları hazırlanmıştır. Sorular 5'li likert ölçeğinde (5= kesinlikle katılıyorum.... 1= kesinlikle katılmıyorum) sorulmuştur.

3.4. Veri Toplama Yöntem ve Aracı

Araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anket formunda iki grup soru bulunmaktadır. Birinci gruptaki sorular SM-SMMM'lerin demografik özelliklerinden oluşmaktadır. İkinci grupta ise SM-SMMM'lerin kamu dairelerinde yaşadıkları problemleri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Veriler SPSS 15.0 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans dağılımları, T-Z Testi ve Anova testi kullanılmıştır.

Araştırmada SM-SMMM'lerin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, vb) ve faaliyette buldukları şehir (İzmir ve Erzurum) değişkenleri ile devlet dairelerinde yaşadıkları sorunlar ilişkilendirilmiştir. Araştırma yöntemine uygun olarak aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H1: İzmir ve Erzurum'daki meslek mensuplarının yaşadıkları sorunlara yönelik ortalamalar sorunlara yönelik genel ortalamalardan farklılık göstermektedir.

H2: Devlet dairesinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşler demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

3.5. Verilerin Analizi ve Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen istatistiki bulgulara temel teşkil eden veriler toplamda 34 adet anket sorusu yardımıyla sağlanmıştır. Bunlardan ilk 7'si meslek mensuplarının demografik özelliklerine ilişkin iken, kalan 27 adedi ise istatistiki bulgulara ilişkindir. Bunlardan her biri ayrı bir değişken olarak kabul edilmiş ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizinin sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
0,855	0,857	27

Elde edilen verilerin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach's Alpha değeri 0,855 (%85,5) olarak belirlenmiştir. Cronbach's Alpha değerinin 0,70 ve üstü olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilir. Ancak soru sayısı az olduğu durumlarda bu sınır 0,60 değeri ve üstü olarak kabul edilir. (Agresti ve Finlay, 1997, 154) Buna göre, araştırmada sağlanan güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

Anket sorularının ilk bölümünün değerlendirilmesinde frekans dağılımları hesaplanmıştır. Demografik özellik soruları içerisinde yer alan hususlar; cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, unvan grubları, çalışılan yıl, çalışılan il ve çalıştırılan eleman sayısı şeklindedir. Bu hususlara ait dağılımlar Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Cevaplayıcıların Demografik Özellikleri

Sayı, Oran		Frekans	Yüzde (%)
Demografik Özellikler			
Cinsiyete Göre Dağılım	Kadın	36	31,6
	Erkek	78	68,4
Yaşa Göre Dağılım	20-29	10	8,8
	30-39	47	41,2
	40-49	45	39,5
	50 ve üzeri	12	10,5
Gelir Düzeylerine Göre Dağılım	2000 TL ve altı	40	35,1
	2000-5000	60	52,6
	5000 TL ve üstü	14	12,3
Unvana Göre Dağılım	Serbest Muhasebeci	34	29,8
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	80	70,2

Çalışılan yıl sayısına göre Dağılım	1-3	4	3,5
	3-5	31	27,2
	5-7	24	21,1
	7 ve üzeri	55	48,2
İle Göre Dağılım	Erzurum	54	47,4
	İzmir	60	52,6
Çalıştırılan eleman sayısına göre dağılım	1	17	14,9
	2	31	27,2
	3	32	28,1
	4	21	18,4
	5 üzeri	13	11,4

Tablo.1'den görüldüğü üzere araştırmaya katılan cevaplayıcıların %31,6'sı kadın, %68,4'ü erkek SM-SMMM'lerden oluşmaktadır. %8,8'i 20-29, %41,2'si 30-39, %39,5'i ise 40-49 yaş grubundadır. Araştırmaya katılanların %10,5'i 50 yaşın üzerindedir. Cevaplayıcıların %35,1'i 2000 Türk Lirasının altında, %52,6'sı 2000 ile 5000 Türk Lirası arasında, %12,3'ü ise 5000 Türk Lirasının üstünde aylık gelire sahiptir. Anket SM ve SMMM'lere uygulanmıştır. Ankete katılardan %29,8'i SM iken %70,2'si SMMM'dir. Bunlardan %3,5'i 1 ila 3 yıldır, %27,2'si 3 ila 5 yıldır, %21,1'i 5 ila 7 yıldır ve %48,2'si 7 ve daha fazla yıldır mesleği ifa etmektedir. Anket Erzurum ve İzmir olmak üzere iki ilde toplam 114 cevaplayıcıya uygulanmıştır.

Cevaplayıcılardan %47,4'ü Erzurum, %52,6'sı İzmir'de faaliyet göstermektedir. Son olarak SM-SMMM'lerin çalıştırdıkları eleman sayılarına bakıldığında, %14,9'unun 1 eleman, %27,2'sinin 2 eleman, %28,1'inin 3 eleman, %18,4'ünün 4 eleman ve %11,4'ünün ise 5 ve üzerinde eleman çalıştırdığı görülmüştür.

Cevaplayıcıların kamu dairelerinde yaşadıkları problemleri teşhis etmeye yönelik 27 adet ifade kendilerine yöneltilmiş ve 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum şeklinde 5'li likert ölçeğine göre değerlendirmeleri istenmiştir. Sonuçlar Tablo.3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. SM-SMMM'lerin Devlet Dairelerinde Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Düşünceleri

Değişkenler	Ortalama	St.Sapma
Vergiler tam tahakkuk ettirilmiyor	2,5000	1,0664
Dosya kapatılırken problemler yaşanıyor	2,9474	1,1276
Yatırılan vergilerin mahsupları zamanında yapılmıyor veya unutuluyor	3,3070	1,1834
Yoklamalar geç yapılıyor. Bu sebepten takip edeceğimiz işlemler gecikiyor.	3,1842	1,2520
Vergi dairesinde evrakların zamanında dosyalara yerleştirilmemesi sonucunda istenilen bilgilerin verilmemesi	3,2807	1,1637
Motorlu taşıtlar vergisinde yanlış plakalara işlemler yapıldığı için yersiz vergilerin çıkması ve mükerrer borç çıkması	2,8158	1,2306
Veznelerin yetersizliği nedeniyle ödeme günlerinde uzun süre sıra beklenmesi	3,0000	1,3103
Birçok işlemde (örn;ihracat işlemleri) dosyaların zamanında sonuçlanmaması ve gereksiz evrakların istenmesi	3,6053	1,0443
Ödeme emirleri zamanında gönderilmediğinden dolayı müşterilerle problemler yaşanıyor	3,3772	1,1551
Memurların bilgi eksikliği	3,8070	1,0961
Şeflerin müşterilere yardımcı olması yerine daha çok zorluk çıkarmaları	3,5263	1,2913
Birçok işlemde (örn;işe başlama ve kapatmalarda) gereksiz bürokrasi uygulanması, yetkili şefin dışında müdür ve müdür yardımcısından onay alınması	3,5439	1,1221
Müşteri ödemelerinin kartlara zamanında işlenmemesi	2,7281	1,2641
Kapanış yoklamalarının zamanında yapılmamasından dolayı bağkura ve ssk ya (SGK) zamanında evrak verilememesi	3,2193	1,2674
Borcu yoktur kağıdı alınırken karşı vergi dairesinin geç cevap vermesi sonucu zamanında tahsilat yapılamaması	2,9912	1,2515
Satılan araçların düşümlerinin ve tescil kayıtlarının zamanında yapılmaması	3,0702	1,0948
Kanunların fazla katı olması (örn;bazı işlemlerde evrakların aslının istenmesi veya vekalet kabul edilmemesi, cezaların çok ağır olması gibi)	3,9825	1,0217

Borcun miktarına bakmadan ve müşterilere haber vermeden ipotek-icra konulması	3,9211	1,0655
Denetimler sonucu yapılan cezai işlemlerde açıklama yapılmaması	3,8596	1,0880
İnşaat işlemlerinde borcu yoktur yazısının memurlar tarafından geç hesaplanması ve geç verilmesi	3,2281	1,2832
Usulsüzlük cezalarının zamanında kesilmemesi nedeniyle kanunen doğan indirimlerden yararlanılamaması	2,5965	1,2671
Bölge çalışma numaralarının geç alınması	2,8772	1,1910
SGK ve ticaret sicil şubelerinin yetersiz olması	2,8684	1,3205
SSK ve Bağkurlarda cezai işlemlerde sürelerin çok kısa olması ve zamanında tebliğ yapılmaması	3,5351	1,1612
Evrakların kaybolması	2,8333	1,2114
Aynı bildirim SGK, Çalışma Bakanlığı, İş-Kur'a tekrar tekrar bildirilmesi	2,7105	1,3614
Odaların yetersizliği ve ilgisizliği	3,5614	1,4331

Cevaplayıcıların devlet dairesinde karşılaştıkları sorunlara yönelik düşüncelerinin, genel ortalamalarından istatistiki bakımdan farklı olup olmadığını tespit etmek için Z testi yapılmıştır. Cevaplayıcıların devlet dairesinde karşılaşılan sorunlara yönelik düşüncelerinin grup ortalamasından (3.2177) farklı olup olmadığı incelenmiş, 0.05 önem düzeyinde, 27 ifadeden 11'inin istatistiki bakımdan farklı olduğu görülmüştür. Bunlardan 5'i grup ortalamasının üstünde, 6'sı ise altında yer almıştır.

Sonuçlara göre, cevaplayıcıların devlet dairesinde karşılaşılan sorunlara yönelik düşüncelerinden; birçok işlemde dosyaların zamanında sonuçlanmaması ve gereksiz evrakların istenmesi, memurların bilgi eksikliği, kanunların fazla katı olması (örn;bazı işlemlerde evrakların aslının istenmesi veya vekalet kabul edilmemesi, cezaların çok ağır olması gibi), denetimler sonucu ya-

pılan cezai işlemlerde açıklama yapılmaması, borcun miktarına bakmadan ve müşterilere haber vermeden ipotek-icra konulması konularında genel tutum ortalamasının üzerinde, yani olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle, SM-SMMM'ler sayılan konularda fazla sorun yaşadıklarını ve bu sorunlardan muzdarip olduklarını belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra, vergilerin tam tahakkuk ettirilmemesi, motorlu taşıtlar vergisinde yanlış plakalara işlemler yapıldığı için yersiz vergilerin çıkması ve mükerrer borç çıkması, müşteri ödemelerinin kartlara zamanında işlenmemesi, usulsüzlük cezalarının zamanında kesilmemesi nedeniyle kanunen doğan indirimlerden yararlanılamaması, evrakların kaybolması, aynı bildirim SGK, Çalışma Bakanlığı, İş-Kur'a tekrar tekrar bildirilmesi konularında cevaplayıcıların genel tutum ortalamasının altında, yani olumsuz

tutum sergiledikleri görülmüştür. Daha açık bir ifadeyle, sayılan sorunlardan yana muzdarip olmadıklarını ve bu sorunlarla çok sık karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Cevaplayıcıların diğer değişkenlere yönelik düşüncelerinin kararsızlık gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan cevaplayıcıların devlet dairesinde yaşadıkları sorunlara yönelik düşüncelerinin demografik özelliklerine göre farklılıklarını belirlemek üzere independent samples t testi ve Anova testi yapılmıştır. Cinsiyet, unvan ve şehir değişkenleri için yapılan t testi ve yaş ve gelir değişkenleri için yapılan Anova testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Devlet Dairelerinde Yaşanılan Sorunların Şehir Değişkenleri ve Demografik Özelliklere Göre Farklılıkları

Demografik Özellikler		Devlet dairesinde karşılaşılan sorunlara yönelik düşüncelerin ortalaması
Cinsiyet	F	0.779
	Anlamlılık	0.379
Yaş	F	0.625
	Anlamlılık	0.600
Gelir	F	2,800
	Anlamlılık	0.065
Unvan	F	0.052
	Anlamlılık	0.819
Şehir	F	17,986
	Anlamlılık	0.000

Yapılan t testi ve anova testi sonucunda devlet dairesinde karşılaşılan sorunlar demografik özelliklerden şehir değişkenine göre $p=0,05$ önem seviyesinde farklılık göstermektedir. Bu sonuca göre H1 hipotezi kabul edilir. Bir başka ifadeyle İzmir ve Erzurum'da faaliyet gösteren SM-SMMM'lerin devlet dairesinde yaşadıkları sorunlar birbirinden farklıdır. H2 hipotezinin alt hipotezlerinden şehir değişkenini kapsayan hipotez haricindeki diğer demografik özelliklere ilişkin alt hipotezlerin tümü reddedilmiştir. Yani farklı cinsiyet, yaş, gelir ve unvana sahip kişilerin devlet dairesinde yaşadıkları sorunlar benzerlik göstermektedir.

4. SONUÇ

Muhasebe meslek mensupları işlerinin niteliği gereği çok sayıda çıkar grubu ile sürekli bir etkileşim içerisindeyler. Bu da farklı kişi veya kurumlarla farklı sorunlar yaşamalarına sebep olmaktadır. 1989 yılında 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle muhasebecilik mesleği yasal bir zemine kavuşmuştur. Mesleğin yasal statüye erişmesiyle bazı problemler çözüm bulmuştur. Ancak meslek mensuplarının birçok sorunu halen devam etmektedir. Konuyla ilgili olarak yapılmış çok sayıda bilimsel araştırma bu gerçeği açıkça vurgulamaktadır.

Araştırma SM-SMMM'lerin kamu kurumlarında karşılaştıkları sorunları ayrıntısıyla ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır. İzmir ve Erzurum il merkezlerinde faaliyet gösteren toplam 114 adet muhasebeci üzerinde yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, muhasebecilerin devlet dairelerinde karşılaştıkları sorunlar şunlardır:

- Muhasebeciler, devlet dairelerindeki birçok işlemde dosyaların zamanında sonuçlanmaması ve gereksiz evrakların istenmesi konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun ülkemizdeki bir çok konuda olduğu gibi bürokratik işlemlerin çokluğu ve karışıklığından kaynaklandığı söylenebilir. Bürokratik işlemlerin konunun özüne önem verecek şekilde revizyona tabii tutularak basitleştirilmesinin bu gibi sorunların azalmasına katkı sağlayabileceği ifade edilebilir. Bu noktada maliye ve vergi dairesi gibi kamu kurumlarının idari birimlerine, işlemlerin hızlandırılması ve gereksiz prosedürlerin azaltılması konusunda önemli görevler düşmektedir.
- Muhasebeciler çeşitli işler için devlet dairelerinde çalışan memurlarla girdikleri etkileşimde memurların ilgili konularda bilgi ek-

sikliğinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sebepten memurlarla sık sık sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kamu kurumlarındaki memurlar çoğu zaman bir çok farklı işi yapmak durumundadırlar. Bu da her konuda biraz bilgi sahibi olmalarına ancak işlere ayrıntısıyla hakim olamamalarına neden olur. Memurların bilgi eksikliklerinin giderilmesinde meslek içi eğitimler yararlı olabilir. Ayrıca farklı işlemler için uzmanlaşmış memurların istihdam edilmesi sorunun çözümünü kolaylaştırabilir.

- Araştırmaya katılan muhasebeciler kanunların fazla katı olmasının da sorunları artırdığını belirtmişlerdir. Muhasebeciler, bazı işlemlerde evrakların aslının istenmesi veya vekalet kabul edilmemesi, cezaların çok ağır olması gibi konularda zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Belirtilen problemlerden bir diğeri ise denetimler sonucu yapılan cezai işlemlerde açıklama yapılmamasıdır. Borcun miktarına bakmadan ve müşterilere haber vermeden ipotek-icra konulması sorunu da muhasebecilerin kamu kurumlarıyla olan işlemlerinde çokça karşılaştıkları başka bir sorundur. Ülkemizde çoğu işte, bürokratik işlemlerin çokluğu gibi, kanunların da katı ve karmaşık oluşu sıkça karşılaşılan bir durumdur. Muhasebecilerin kanunlar ve kanunların sert yaptırımları karşısındaki durumlarının ciddi bir şekilde gözden geçirilmesinin ve işlerin daha hızlı ve kolay yürümesi için gerekli değişikliklerin yapılmasının bu gibi sorunları azaltabileceği söylenebilir. İlgili mercilerin gerekli çalışmaları yapması muhasebecilerin çalışma hayatına önemli katkılar sağlayacaktır. Son olarak, muhasebe meslek mensuplarının devlet dairelerinde ve daha birçok farklı alanda karşılaştıkları sorunlarının çözümüne yönelik öneriler üretecek çalışmalar (araştırmalar) muhasebe mesleğinin icrasında kolaylıklar sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Agresti, Alan ve Finlay, Barbara (1997). **Statistical methods for the social sciences**. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall Inc.
- Bayırdar, Harun (2010). “Mali müşavir ve muhasebeciler değişen mevzuat ve artan iş yükü karşısında zorlanıyor” <http://www.gazetegercek.com/> (2010): 1-6. [erişim tarihi: 25.10.2010]
- Doğan, Zeki ve Özulucan, Abitter (2004). **Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri**. Ankara: TÜRMOB.
- Güvemli, Oktay (2001). “3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nda değişiklik teklifi üzerine” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. 10(2001), s. 33-36.
- Kalaycı, Şeref ve Teşken, Ömer (2006). “Muhasebecilik mesleğinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Isparta il merkezi uygulaması” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. 31(2006), s. 90-101
- Özbirecikli, Mehmet (2009). “Muhasebe meslek mensuplarının eğitim düzeyleri: 1992’den günümüze bir inceleme” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. 43(2009), s. 80-84.
- Özulucan, A., Bengü, H. ve Özdemir, F.S. (2010). “Muhasebe meslek mensuplarının güncel sorunları, uygulamada karşılaştıkları yetersizlikler ve meslek odalarından beklentilerinin unvanları ve mesleki deneyim süreleri yönüyle incelenmesi: Türkiye genelinde bir araştırma” **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**. 31(2010), s. 41-64.
- Özyürek, Hamide (2009). **Türkiye’de muhasebe ve muhasebe mesleğinin tarihi, muhasebecilerin iş tatmini, beklentileri, karşılaşılan sorunlar** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, Ufuk Üniversitesi.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu**, Kanun No: 3568, 13 Haziran 1989 tarih ve 20194 Sayılı Resmi Gazete
- Tetik, N. Kınay, F. ve Ciğer, A. (2008). “Antalya ilindeki muhasebe meslek mensuplarına yönelik durum analizi ve beklentilerini saptamaya yönelik bir araştırma” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. 38(2008), s. 70-79.
- Uzay, Şaban ve Tanç, Ş. Güngör (2004). “Muhasebecilerin sorunları ve beklentileri: Kayseri ve Nevşehir illeri uygulaması” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. 22(2004), s. 94-104.
- Yereli, A. Burçin (2006) “Muhasebe meslek mensupları anketi: Mesleki profil, sorunlar, çözüm önerileri” http://www.alomaliye.com/agustos_06/meslek_mensuplari_anketi.pdf (2006), s. 1-43. [erişim tarihi: 06.11.2010]
- Yükçü, Süleyman ve Tüfekçi, Fatma (2001). “Yönetim danışmanlığı serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin iş mi?” **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**. 4(2001), s. 11-24.